

Zaanstad

Zelfstandige gemeente, ontstaan per 1 januari 1974 door samenvoeging van zeven tot dan toe zelfstandige gemeenten: [Assendelft](#), [Koog aan de Zaan](#), [Krommenie](#), [Westzaan](#), [Wormerveer](#), [Zaandam](#) en [Zaandijk](#). Wat betreft inwonertal behoort Zaanstad tot de vijftien grootste gemeenten van Nederland, wat betreft oppervlakte tot de grootste vijf.

Zaanstad ontstond in een tijd dat centralisatie in de landelijke politiek veel voorstanders kende. De radicale suggestie kwam uit de koker van de op 28 juli 1941 ingerichte provinciale commissie tot bestudering van de gemeentelijke indeling in Noord-Holland, naar haar eerste voorzitter ook wel kortweg de commissie-Ter Veen genoemd. In haar rapport aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland deed de commissie in 1951 een reeks voorstellen tot samenvoeging van Noordhollandse gemeenten.

In de Zaanstreek werden de gedachten aan samenvoeging lang niet overal toegejuicht. Bewoners van Krommenie en Assendelft, en in mindere mate die van Zaandijk, beijverden zich om buiten de nieuwe gemeente gehouden te worden. In Assendelft werden na de samenvoeging acties gevoerd om de zelfstandigheid te herkrijgen. Dit alles bleef zonder resultaat. De gemeenten [Wormer Sluis](#) en [Oostzaan](#) wisten wel buiten de nieuwe gemeente te blijven.

Zie verder: [Samenvoeging](#).

Naam

De bepaling van de naam van de nieuwe Zaangemeente leverde noch op landelijk noch op lokaal niveau veel moeilijkheden op. Al ging de voorkeur van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland in een voorontwerp van wet, op verzoek van de minister van binnenlandse zaken, in november 1969 uit naar de naam 'Zaanden'. In Zaandam wees men de voorgestelde naam Zaanden voor de samengevoegde gemeente een maand later af; de voorkeur ging uit naar de naam Zaanstad. De eerste lettergreep stond vast, terwijl de tweede ook werd gevonden. Zo werd de naam dus Zaanstad. Overigens is een flink deel van de gemeente, zoals Assendelft en Westzaan, meer landelijk van karakter.

Wapen

Het wapen is door de Hoge Raad van Adel als volgt omschreven: 'Gevierendeeld: in het eerste en vierde kwartier een leeuw van zilver op een veld van keel (rood) en in het tweede en derde kwartier een leeuw van keel op een veld van zilver. De leeuwen zijn naar elkaar toegewend. Het geheel wordt vastgehouden door twee walvissen van natuurlijke kleur, de staarten omhoog. Het is geplaatst op een arabesk van sinopel, groen'.

Met dit wapen werd teruggegrepen naar het oude wapen van de Banne van Westzaan. De wapens van de verdwijnende gemeenten, Assendelft uitgezonderd, waren ook op dit wapen gebaseerd. De walvissen als schildhouders waren een nieuwe toevoeging, waarmee men de herinnering aan de 17e- en 18-eeuwse walvisvaart vanuit de Zaanstreek levend wilde houden. Aangezien de walvissen op een aanvaardbare manier gestileerd konden worden, ging de Hoge Raad van Adel hiermee akkoord.

Omvang en oppervlakte

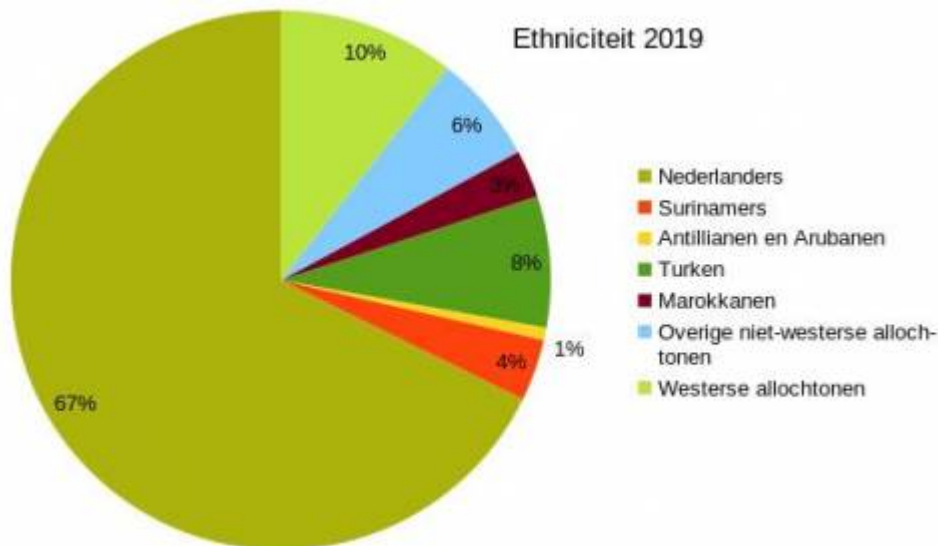
Zaanstad grenst in het noorden aan de gemeente Uitgeest, in het oosten aan Wormerland en Oostzaan, in het zuiden aan Amsterdam, Haarlemmerliede en Spaarnwoude en in het westen aan Velsen, Beverwijk en Heemskerk. Sinds de samenvoeging hebben zich geen belangrijke grenswijzigingen voorgedaan. Ofschoon Zaanstad inmiddels deels ten onrechte bekend staat als een industriestad, wordt het grootste deel van het in totaal 8177 hectare grote grondgebied voor agrarisch gebruik, 3646 hectare en woonbestemming, 1378 hectare benut. Water breder dan zes meter beslaat 713 hectare van de oppervlakte, en pas op de vierde plaats komen industrie- en haverterreinen, inclusief bouwterreinen met deze bestemming, op 508 hectare. Deze cijfers dateren uit 1985, actuelere gegevens zijn niet voorhanden.

Bevolking

Sinds de samenvoeging is het aantal inwoners van Zaanstad jaarlijks gestegen.

Groei Zaanstad	Inwoners
1974	124.906
1980	128.809
1989	129.653
1990	130.062
2000	135.763
2017	154.037

Etniciteit

 Bevolking Zaanstad naar etniciteit. Bron: Gemeente Zaanstad, Onderzoek & Statistiek. Definitie CBS van etniciteit: geboren in het land of geboorteland van tenminste één der ouders.

Kerkelijke gezindheid

Over de kerkelijke gezindheid van de Zaanstedelingen zijn nauwelijks gegevens bekend, aangezien deze niet in de bevolkingsadministratie wordt bijgehouden. Toch zijn enige, nauwelijks uitgesplitste,

percentages bekend per 1 januari 1991: protestant 16,8 procent, rooms-katholiek 22,5 procent, islamitisch 5,3 procent, overige 0,9 procent, onkerkelijk/onbekend 54,5 procent.

Politieke gezindheid

De samenvoeging leidde tot het verdwijnen van lokale politieke partijen, met name die die zich tegen de samenvoeging hadden gekeerd. Na de tweede raadsverkiezingen in 1978 zetelde weer een lokale partij in de raad. De [Zaanse Onafhankelijke Groepering \(ZOG\)](#) (ZOG), die zich sedertdien wist te handhaven. De PvdA manifesteerde zich als grootste partij in de gemeenteraad van Zaanstad. De CPN haalde bij de eerste verkiezingen nog ruim een vijfde van het totale aantal raadszetels, maar viel nadien sterk terug.

De verkiezingsuitslagen van 1973 en 1978 maakten het mogelijk een zogenaamd links programcollege samen te stellen. In 1982 was er ook nog een linkse meerderheid, maar verkoos de PvdA het CDA aan de collegepartijen toe te voegen: PSP/PPR viel toen af. In 1990 kwam een college van PvdA, CDA en D66 tot stand.

Partij	1973	1978	1982	1986	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
PvdA	14	15	12	18	12	9	10	6	12	8	5	4
VVD	6	5	8	6	5	7	8	7	5	7	5	6
ZOG	-	1	2	2	3	7	5	11	4	4	1	-
CDA	-	9	7	8	7	5	5	5	4	2	2	2
KvP	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CHU/ARP	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GroenLinks	-	-	5		6	5	6	4	3	3	2	3
CPN	8	5		2	-	-	-	-	-	-	-	-
PSP	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PPR	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PSP/PPR	-	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
D66	-	2	2	1	6	6	2	1	-	3	5	3
DS'70	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SP	-	-	-	-	-	-	-	2	5	3	5	3
ROSA	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	3	4
ChristenUnie	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2	1
Democratisch Zaanstad	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	4	3
Partij voor de IJsbahn	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Zaanse Inwoners Partij	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Partij voor de Ouderen en Veiligheid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	4
Progressief Burgerbelang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Gemeentebelangen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
PVV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Denk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
PvdD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Totaal	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39
Aantal fracties	5	6	6	6	6	6	9	9	10	13	12	13

Zetelverdeling gemeenteraad. Bron: Eyclopedie van de Zaanstreek en Wikipedia														
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Burgemeesters

Burgemeesters Zaanstad

naam	pol	plaats	periode
Reint Laan	PVDA	Zaanstad	01-01-1974 tot 31-03-1979
Arie Lems	PVDA	Zaanstad	01-04-1979 tot 15-01-1989
Hans George Ouwerkerk	PVDA	Zaanstad	16-01-1989 tot 01-10-1991
Hannie Bruinsma-Kleijwegt	PVDA	Zaanstad	01-03-1992 tot 01-09-1996
Theo Quené	PVDA	Zaanstad wnd	01-09-1996 tot 16-03-1997
Ruud Vreeman	PVDA	Zaanstad	16-03-1997 tot 28-06-2004
Hans Komrbrink	PVDA	Zaanstad wnd	01-07-2004 tot 10-01-2005
Henry Meijdam	VVD	Zaanstad	10-01-2005 tot 12-09-2005
Jan Mans	PVDA	Zaanstad wnd	12-09-2005 tot 15-04-2006
Vondervoort van de, Antonia Geertruida Maria (Tonny)	PVDA	Zaanstad wnd	15-04-2006 tot 01-04-2007
Wim Dijkstra	PVDA	Zaanstad wnd	01-04-2007 tot 30-09-2007
Geke Faber	PVDA	Zaanstad	01-10-2007 tot 31-11-2016
Ruud Vreeman	PVDA	Zaanstad wnd	01-12-201 tot 27-9-2017
Hamming, Jan	PVDA	Zaanstad	27-9-2017 tot

Bij de samenvoeging werd als eerste burgemeester van Zaanstad [Reint Laan](#) benoemd, tot dan burgemeester van Zaandam. Na zijn aftreden in 1979 werd hij opgevolgd door [drs. Arie Lems](#), eerder burgemeester van Schiedam. Lems werd op zijn beurt in 1988 opgevolgd door [Hans Ouwerkerk](#), eerder burgemeester van Lekkerkerk en Emmen. Ouwerkerk hield het na twee jaar en zes maanden voor gezien en werd burgervader van het lonkende Groningen. Opvolgster [Hannie Bruinsma-Kleijwegt](#) diende ook de vier jaar niet uit na een uitspraak in de Volkskrant over het functioneren van haar korpschef A.J. van Es ("Hij kan er geen hout van"). In 1996 besloot zij met pensioen te gaan.

Bewoningsgeschiedenis

Ofschoon het inwonertal van Zaanstad sinds 1974 weinig toenam, circa 6000 inwoners meer in 1991, kwam een aantal behoorlijke stadsuitbreidingen tot stand. Deze zijn vooral toe te schrijven aan de landelijke omstandigheid dat gemiddeld steeds minder personen in één huis wonen. Nieuwbouw vond plaats door aanleg van de wijken [Westerkoog](#), [Delftbuurt](#) en [Westerwatering](#). Als grote bouwlocatie koos de gemeenteraad voor Assendelft-Noord.

Middelen van bestaan

Sinds 1974 hebben zich in de middelen van bestaan grote wijzigingen voorgedaan. Nog meer dan elders is het belang van de nijverheid afgenomen en dat van de dienstverlening toegenomen. De werkgelegenheid in Zaanstad neemt sinds 1983 weer toe. In dat jaar waren er 40.539 arbeidsplaatsen, eind 1988 waren dat er 43.167. Verdeling van het aantal werkzame personen over de sectoren (percentueel) 1974 1982 1988 landbouw/visserij 1,3 1,0 0,7 nijverheid 47,5 37,8 33,0 bouwnijverheid 8,3 8,5 9,1 dienstverlening 42,9 52,7 57,2

De tabel hiernaast geeft inzicht in de verschillende bedrijfstakken binnen de sectoren en de daaruit voortvloeiende werkgelegenheid. Voor wat betreft de bedrijven die in deze encyclopedie zijn opgenomen, zijn bij de verschillende plaatsvermeldingen verwijzingen opgenomen.

Zie ook: [Economische geschiedenis](#) structuur. Zaanstreek. Zaanstreek in cijfers 1974, Zaanstad 1975; Afdeling Economische Zaken, Statistiek en Onderzoek gemeente Zaanstad, Werken langs de Zaan, Zaanstad 1990; 1d., Zaanstad in cijfers 1989, Zaanstad 1990; Buro Statistiek en Onderzoek gemeente Zaanstad, Trends in Zaanstad, april 1990.

From:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=zaanstad>

Last update: **2019/07/14 14:13**

